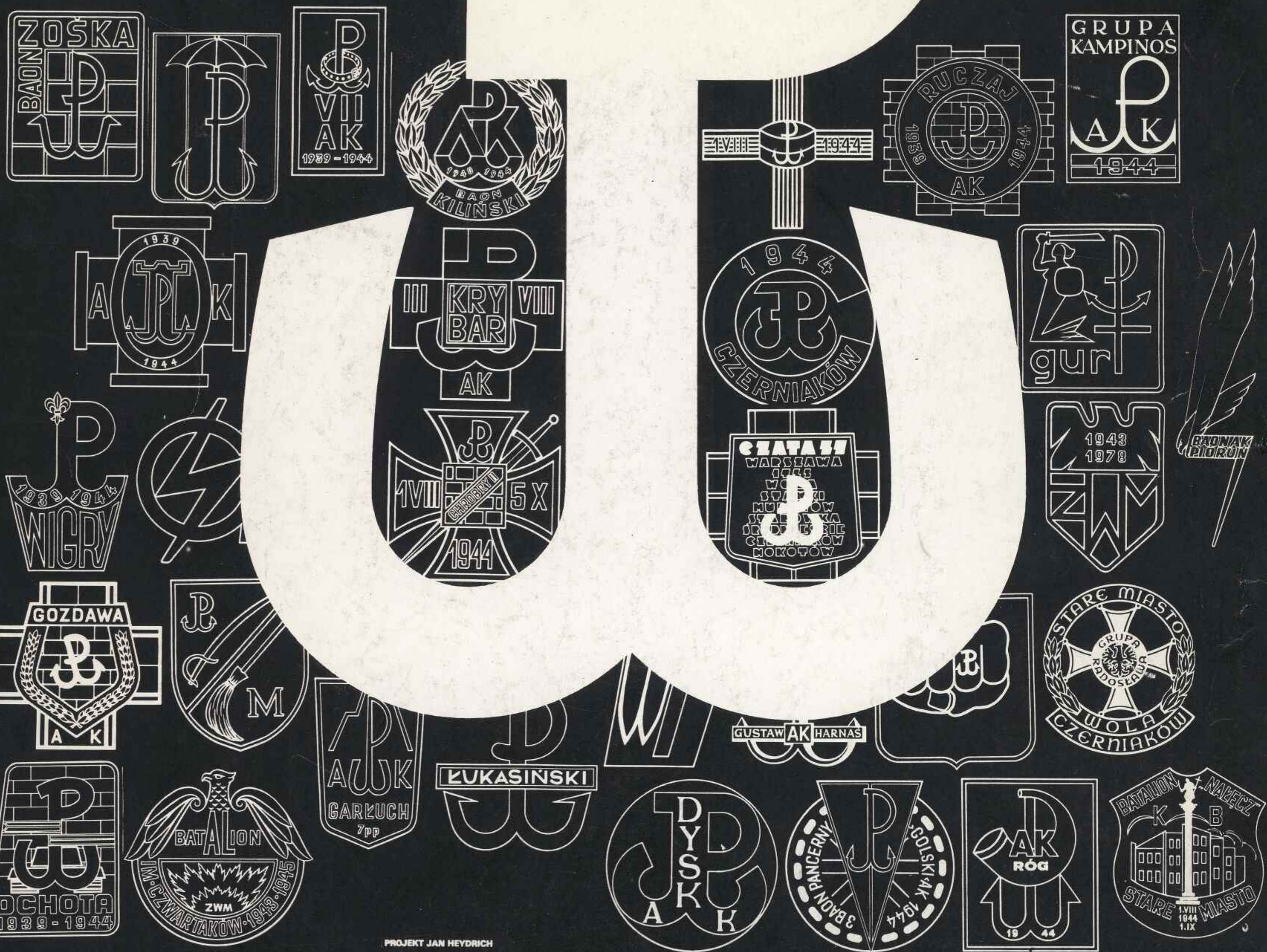


EX-LIBRIS  
M/S „POWSTANIEC WARSZAWSKI”



245122



M/S „POWSTANIEC WARSZAWSKI”

PREZENTACJA STAŁEJ EKSPOZYCJI - DARU DLA STATKU POLSkiej ŻEGLUGI

WARSZAWA „ZACHETA” PLAC MALACHOWSKIEGO 3 PREZENTACJA CZYNNA 3-8 PAŹDZIERNIKA 1982





„Płyn po morzach i oceanach świata,  
nieś sławę polskiego stoczniowca i marynarza,  
nieś chwałę żołnierzy Powstania Warszawskiego”.

Formuła wygłoszona przez matkę  
chrześną — Irenę Rupniewską w czasie  
uroczystości wadowania m/s „Powstaniec  
Warszawski”

**Powstanie Warszawskie.** Na rozkaz Komendanta Głównego Armii Krajowej gen. T. Komarowskiego „Bora”, wydany w porozumieniu z Delegatem Rządu na Kraj J. S. Jankowskim, oddziały AK Okręgu Warszawskiego w siłę ponad 40 tys. żołnierzy przystąpiły 1 sierpnia 1944 r. o godz. 17 do powstania w Warszawie. Dla ludności stolicy i żołnierzy konspiracyjnych organizacji wojskowych powstanie było dawno wyczekiwany wystąpieniem zbrojnym przeciw niemieckim okupantom i już w pierwszych godzinach przekształciło się w ogólnonarodowy tryb patriotyczny ludu Warszawy. Do powstania przyłączyły się oddziały AL, Korpus Bezpieczeństwa, PAK i inne. Ludność stolicy masowo zasilała oddziały powstańcze i organizowała zaplecze. Mimo nieprzygotowania akcji pod względem wojskowym i niedostatecznego uzbrojenia powstańcy z ogromnym bohaterstwem atakowali, a następnie stawiali zaciekły opór oddziałom niemieckim, które weszły w skład grupy korpusu gen. von dem Bacha, wzmocnionego jednostkami z dywizji pancernych SS „Totenkopf”, „Wikinger”, „Hannan Gebirg” i innych. W uwalnianych od wroga, ale izolowanych od siebie dzielnicach i rejonach miasta powstańcy bronili każdej ulicy i każdego domu. Najwcześniej, bo już w kilka godzin, załamało się powstanie na Pradze. Po ciężkich walkach, wskutek przynajmniej przewagi wroga powstańcy opuścili 7—8 VIII Wale. Na Starym Mieście do końca sierpnia trwały zaciekłe walki. 2 IX powstańcy opuścili obronę w grupie Stare Miasto, 6 IX powstaniec zostali wyparci z Łazienek z Powiśla. W sierpniu Niemcy prowadzili gwałtowne ataki przeciw powstańcom na Mokotowie i w Śródmieściu, ściskając ich na coraz mniejszym terenie. Mimo kilku udanych zrzutów broni i sprzętu ze strony zachodnich aliantów, mimo pomocy ze strony 1 Armii WP (desant na Powiśle, przyczółku czerniakowskim i żoliborskim) i zrzutów radzieckich, powstańcy powoli wygasali. 27 IX pod Mokotow, 30 IX Żoliborz. Wśród jednostek powstańców spieszących na pomoc walczącej Warszawie i wspierających ją z zewnątrz duże straty poniosły oddziały grupowania AK „Kampinosz”. 2 X 1944 r. Komendant Główny AK złożył kapitulację przed von dem Bachem. Straty Polaków podczas powstania warszawskiego: śmierć poniosło 16—18 tys. powstańców, rannych około 25 tys. Spośród ludności cywilnej zginęło około 150 tys. osób, ok. 500 tys. mieszkańców Warszawy zostało wypędzonych z miasta, z tego kilkadziesiąt tysięcy hitlerowcy uwięzili w obozach koncentracyjnych lub obozach pracy. Straty niemieckie: około 10 tys. zabitych, 7 tys. rannych i 9 tys. rannych. W czasie walk i następnie w wyniku planowej akcji hitlerowców lewobrzeżna Warszawa została zniszczona w ponad 80%.

(Wg Małej Encyklopedii Powszechnej PWN wyd. 1974 r.)

Cytowane na wstępie pismo, wypowiedziane w dniu 30 kwietnia 1982 r. podczas wadowania m/s „Powstaniec Warszawski” dało impuls do podjęcia zaszczytnego zobowiązania. Warszawskie i szczebińskie środowiska byłych żołnierzy Ruchu Oporu, zwłaszcza uczestników Powstania Warszawskiego, zainicjowały i przyjęły na siebie koordynację działań zmierzających do wyposażenia wnetrz statku w akcenty ilustrujące walkę żołnierzy Podziemia i ludności Warszawy w pamiętnej 63 dniach.

Przez 5 miesięcy trwała akcja zbierania darów zorganizowana przez grupę aktywistów z Zespołu Środowisk b. żołnierzy Ruchu Oporu przy Zarządzie Stołecznym ZBoWiD. Równocześnie — w oparciu o uzgodnienia z Armatorzem i kierownictwem Stoczni im. A. Warskiego opracowany został projekt zagospodarowania wnetrz statku dla stałej ekspozycji historycznej. Życzliwe poparcie kombatanckiej inicjatywy przez władze administracyjne Stoczni pozwoliło na pokrycie kosztów prac technicznych wstępnym i realizacją przedsięwzięcia, a apel skierowany do plastyków przez Zarząd Warszawski ZPAP zaowocował darami w postaci dzieł sztuki. Od dyrekcji stołecznych wydawnictw i autorów indywidualnych napłynęły książki o tematyce Powstania i II Wojny Światowej dla uzupełnienia biblioteki statku. W wyniku akcji została przygotowana ekspozycja o publicystyczno-informacyjnym i artystycznym charakterze. Na ekspozycję tę składały się:

- 47 plakatów, zawierających ponad 400 fotografii obrazujących wybrane fragmenty Powstania Warszawskiego,
- 68 dzieł sztuki z dziedziny malarstwa, grafiki, rzeźby i medalierstwa,
- 5 eksponatów — elementów uzbrojenia i wyposażenia żołnierzy Powstania,
- 565 książek i albumów przeznaczonych dla biblioteki statku.

Każda książka została uzupełniona specjalnie zaprojektowanym eklibrisem.

„Powstaniec Warszawski” nie jest statkiem-muzeum, jest to normalny statek handlowy, stąd konieczne było ograniczenie ilości elementów wystroju wewnętrznego i jego charakter. Ta okoliczność podyktowała również ograniczenie do minimum tekstów informacyjnych. Zdecydowano się na przedstawienie kalejdoskop obrazów walki wielotyśnej rzeszy bezimiennych żołnierzy Powstania.

W opracowanej ekspozycji organizatorzy wykorzystali zdjęcia fotograficzne znanych i nie znanych autorów. W głównej mierze pochodziły one z indywidualnych i środowiskowych zbiorów uczestników Powstania Warszawskiego. Mamy nadzieję, że autorzy zdjęć zaprobują ich udostępnienie w darze dla naszego statku. Przed przekazaniem zbioru kapitanowi i talozie m/s „Powstaniec Warszawski” postanowiono zaprezentować dary społeczeństwu Stoczni w salach „Zachęty”.

Jan Kreusch

#### Patronat objeli

Zarząd Stołeczny ZBoWiD  
Urząd m. st. Warszawy

#### Zespół koordynujący, autorzy projektów i realizatorów koncepcji plastycznej

Danuta Galkowa  
Barbara Geldner-Soszyńska  
Sławomir Fojtek  
Włodzisław Goszczyński  
Zygmunt Górnicki  
Jan Heydrich  
Jan Kreusch  
Tomasz Kajetan Ryszewski  
Stanisław Soszyński  
Klub Powstańców Warszawskich — Szczecin

#### Ofiarodawcy prac plastycznych

Antoni Beer  
Edward Chramy  
Włodzisław Chłudziński  
Ryszard Gierzyński  
Zygmunt Górnicki  
Edward Grela  
Lech Jakubiak  
Jerzy Jarnuszkiewicz  
Stanisława Kobylińska  
Zdzisław Koryśki  
Feliks Kozłowski  
Ryszard Kowalski  
Kazimierz Franciszek Lipiński  
Józef Markiewicz  
Bogusław Mucha  
Jan Pęckowski  
Stanisław Soszyński  
Zdzisław Strak  
Zdzisław Strużak  
Władysław Szar  
Stanisław Szczeniowski  
Jerzy Świątkowski  
Bronisława Wilimowska  
Juliusz Woźniak  
Wanda Zalewska-Zdun  
Jadwiga Zaluska  
Irena Zabianka  
Urząd m. st. Warszawy  
Rada Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa  
Komitet Budowy Pomnika Powstania Warszawskiego  
Środowisko żołnierzy baonu „Żółka”  
Środowisko żołnierzy baonu „Dzik”  
Środowisko żołnierzy baonu „Miotła”  
Środowisko żołnierzy baonu „Gurt”  
Środowisko żołnierzy grup „Kryśka”  
Środowisko żołnierzy grup „Zwycięci”  
Środowisko żołnierzy VI Obwodu AK „Praga”  
Środowisko żołnierzy OW „Jerzyki”  
Klub Powstańców Warszawskich — Szczecin  
Woj. Klub Plastyków Amatorów i Twórców Ludowych — Szczecin

#### Ofiarodawcy książek

Stanisław Jastrzebski  
Stanisław Komornicki  
Tadeusz Lewiński  
Stanisław Ozimek  
Leszek Prorok  
Zbigniew Tracz  
Zbigniew Wróblewski  
Wydawnictwo MON  
Państwowy Instytut Wydawniczy  
Wydawnictwo „Książka i Wiedza”  
Instytut Wydawniczy PAX  
Wydawnictwo „Iskry”  
Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”  
Państwowe Wydawnictwo Naukowe  
Krajowa Agencja Wydawnicza  
Rada Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa  
Środowisko żołnierzy baonu „Miotła”

#### Ofiarodawcy eksponatów i innych darów

Zdzisław Chajęcki  
Andrzej Dabkowski  
Józef Nowakowski  
Jan Opęchowski  
Tadeusz Świeżicki  
Izba Rzemieślnicza — Szczecin  
Kolo ZBoWiD przy ZWAR — Warszawa

Komisarz wystawy — Jan Heydrich  
Projekt plakatu i wydawnictw — Jan Heydrich  
Scenografia wystawy — Maciej Hilner  
Fotografie i reprodukcje — Tomasz Kajetan Ryszewski  
Wydawnictwo Centralnego Biura Wystaw Artystycznych — Warszawa

W Zm. Dm. 428, Nr 200, w. 2, 3.